

SMÅFÖRETAGS BAROMETERN

Östergötlands län

Juni 2020

Ett samarbete mellan Företagarna, Swedbank och Sparbankerna

företagarna

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Nettotal och konjunkturindikator.....	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Östergötlands län	4
Det ekonomiska läget och näringslivet i Östergötlands län	5
Näringslivet i Östergötlands län.....	5
Småföretagsbarometern – Östergötlands län	7
Konjunkturindikator.....	7
Sysselsättning.....	9
Orderingång.....	10
Tackat nej till order.....	11
Omsättning.....	12
Lönsamhetsutvecklingen.....	13
Företagens prisförväntningar.....	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion	14
Slutsatser och policyförslag	17

OM SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om utvecklingen de kommande tolv månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för sysselsättning, ordergång och omsättning. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

Sammanfattning av konjunkturläget i Östergötlands län

- **Småföretagskonjunkturen** i Östergötlands län har mattats av kraftigt under de senaste tolv månaderna. Fjölårets mycket starka konjunkturläge har försämrats drastiskt. Företagens prognoser för de kommande tolv månaderna är mycket pessimistiska, med en förväntad konjunkturindikator på liknande nivå som vid finanskrisen 2008 – 2009.
- **Sysselsättningstillväxten** har minskat jämfört med ifjol och tillväxten har stannat av. Sysselsättningsutvecklingen är svagare än för riket som helhet. Förväntningarna för det kommande året visar på en oförändrad tillväxttakt i sysselsättningen. Till skillnad från riksgenomsnittet är det inte en förväntan om en negativ tillväxt bland företagen i Östergötlands län.
- **Orderingångens** tillväxt i länets företag har minskat kraftigt under året som gått. Orderingångens tillväxt är nu svagare i Östergötland än för riket som helhet. Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av coronakrisen och visar på en stark nedgång till historiskt låga nivåer.
- **Omsättningstillväxten** i Östergötlands län har mattats av. Företagen i länet förväntar sig en kraftigt minskad tillväxttakt under de kommande tolv månaderna.
- **Tillväxten av lönsamheten** i företagen i Östergötlands län har minskat kraftigt under de senaste tolv månaderna. Från att ha haft en starkare tillväxt än riket som helhet sedan 2013 är länets lönsamhetstillväxt nu svagare än riksgenomsnittet. Förväntningarna på de kommande tolv månaderna är att lönsamhetens tillväxttakt ska mattas av ytterligare.
- Företagen i Östergötlands län upplever sämre möjligheter att växa framöver, jämfört med ifjol. 60 procent av företagen anser att de har **goda utsikter att expandera** på sikt, vilket är högre än riksnittets 59 procent. Nio av tio företag i länet vill växa.
- Det främsta **tillväxthindret** hos småföretagen i Östergötlands län är bristen på lämplig arbetskraft. Även tuff konkurrens och höga arbetskraftskostnader upplevs som tillväxthinder för företagen i Östergötland.

Frida Boklund
Regionchef Företagarna Östergötland

Småföretagskonjunkturen i Östergötlands län har mattats av kraftigt under de senaste tolv månaderna. Prognosen från förra året kom på fall i och med Coronas intåg i Sverige. Fjölårets mycket starka konjunkturläge har försämrats drastiskt. Företagens prognoser för de kommande tolv månaderna är mycket pessimistiska. Företagen i Östergötland efterfrågar en tydlig plan för framtida investeringar och kloka möjligheter till finansieringar av dessa.

Det ekonomiska läget och näringslivet i Östergötlands län

Årets Småföretagsbarometer visar att konjunkturen hos landets småföretag med 1–49 anställda fortsätter att försvagas. Konjunkturindikatorn sjönk för tredje året i rad till 37 från 61 ifjol, den lägsta nivån sedan 2003. Det är en betydligt svagare utveckling än vad företagarna förutsåg under fjolåret, då konjunkturindikatorn förväntades stiga till 79. Den stora prognosavvikelsen beror sannolikt på att coronapandemin slog igenom med full kraft i svenskt näringsliv under mars och april. Företagens syn på konjunkturen försvagades allt snabbare under undersökningsperioden, som var veckorna 10–16. Det betyder att konjunkturindikatorn föll mer under andra perioden av undersökningen än under den första. I en delrapport vecka 13 var konjunkturindikatorn till 57, därefter har alltså uppfattningen om läget förvärrats avsevärt. Alla delar i konjunkturindikatorn (sysselsättning, orderingång och omsättning) har utvecklats svagare än prognosticerats vilket visar på en tydlig konjunkturavmattning bland landets småföretag.

Den svagaste utvecklingen har varit i de tjänsteproducerande branscherna, i synnerhet transportsektorn där konjunkturindikatorn noterades till minus 20 följt av hotell och restaurang (-13). Småföretag inom bygg- och tillverkningsindustrin men även handelsföretag klarade sig bättre jämfört med övriga delbranscher även om konjunkturindikatorn är lägre än i fjolårets undersökning.

Företagen, främst de minsta med upp till fyra anställda, är mycket pessimistiska om det närmaste året. Detta trots att regeringen har presenterat flera stödpaket riktade till företag. Den samlade konjunkturindikatorn förväntas sjunka till rekordlåga minus 20, vilket är en betydligt dystrare bild än minus 1 i delrapporten som presenterades i slutet av april (vecka 13). Det betyder att småföretagen förutser en djupare konjunkturedgång än under lågkonjunkturen i början av 1990-talet och 2008/2009. Både orderingången och omsättningen förväntas minska under det kommande året och är det som framför allt bidrar till nedgången i konjunkturindikatorn. Även företagens planer för sysselsättningen har blivit mer pessimistiska och andelen företag som tror att antalet anställda ska minska under det kommande året är nu något större än andelen företag som tror att det ska öka.

Näringslivet i Östergötlands län

Näringslivet i Östergötlands län består av företag inom olika verksamheter och länet präglas av en stark företagarkultur. En stor del av företagen är verksamma som underleverantörer inom tillverknings- och tjänstesektorn.

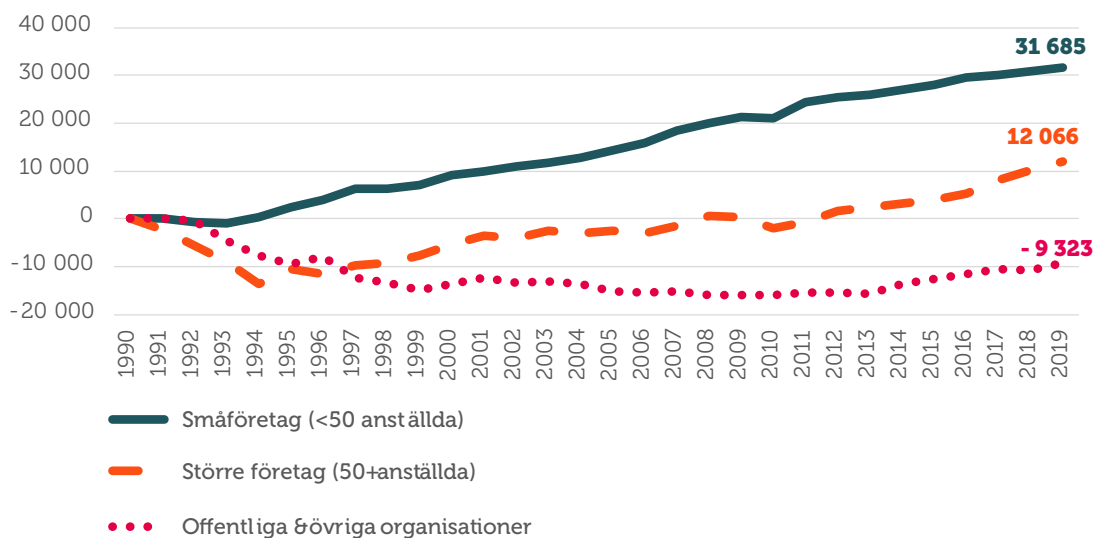
Mellersta delen av Östergötland har länge varit jordbrukslandskap, begränsad i norr och syd av betydande skogstrakter, Kolmården och Holaveden. Länet karaktäriseras av en relativt expansiv utveckling i residentsstaden Linköping, med sitt starkt utbyggda skolväsen och sin högteknologiska industri. Stora arbetsgivare i länet är bland annat Siemens i Finspång, Linköpings universitet, Holmen Paper i Norrköping, Billerud i Skärblacka, Cloetta Fazer i Ljungsbro, Partnertech i Åtvidaberg, Dometic i Motala, BT i Mjölby och SAAB Aerospace i Linköping.

Östergötlands län är ett viktigt transitläne och genomkorsas av E4:an, Även järnvägen är mycket viktig som genomfartsled.

Genom bland annat Länsstyrelsen arbetar den lokala näringslivspolitikerna för att skapa en ekonomiskt hållbar utveckling och öka sysselsättningen och uppmuntrar näringslivet att arbeta med frågor som rör jämställdhet, miljö och integration. Det förutsätter ett brett samarbete mellan näringsliv, kommuner och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är viktig för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar att de mindre, växande företagen står för sysselsättningstillväxten i Östergötlands län. Även antalet sysselsatta i den offentliga sektorn har vuxit, dock marginellt.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Östergötland län sedan 1990 (källa: SCB (Företagsregistret) och egna beräkningar Företagarna)¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Konjunkturindikatorn

Konjunktoren beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

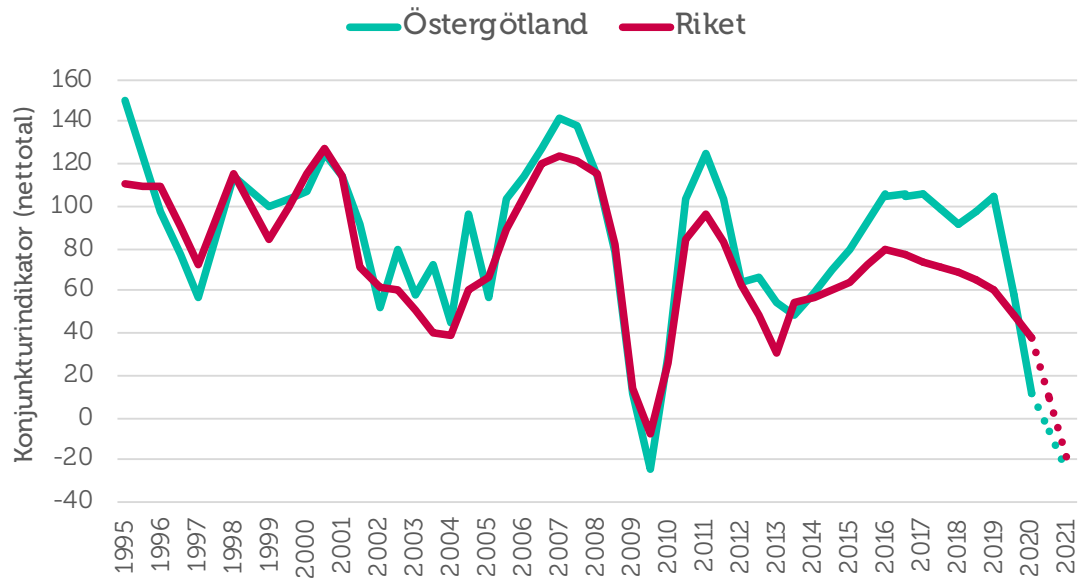
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Genom att addera netttotalen för utvecklingen av de tre faktorerna sysselsättning, ordergång och omsättning för länets småföretag beräknas länets konjunkturindikator. Sammantaget försämrades konjunktoren dramatiskt 2008–2009 för företagen i Östergötlands län. Från att år 2007 ha nått ett värde på cirka 142, bottnade index hösten 2009 med ett värde på -24.

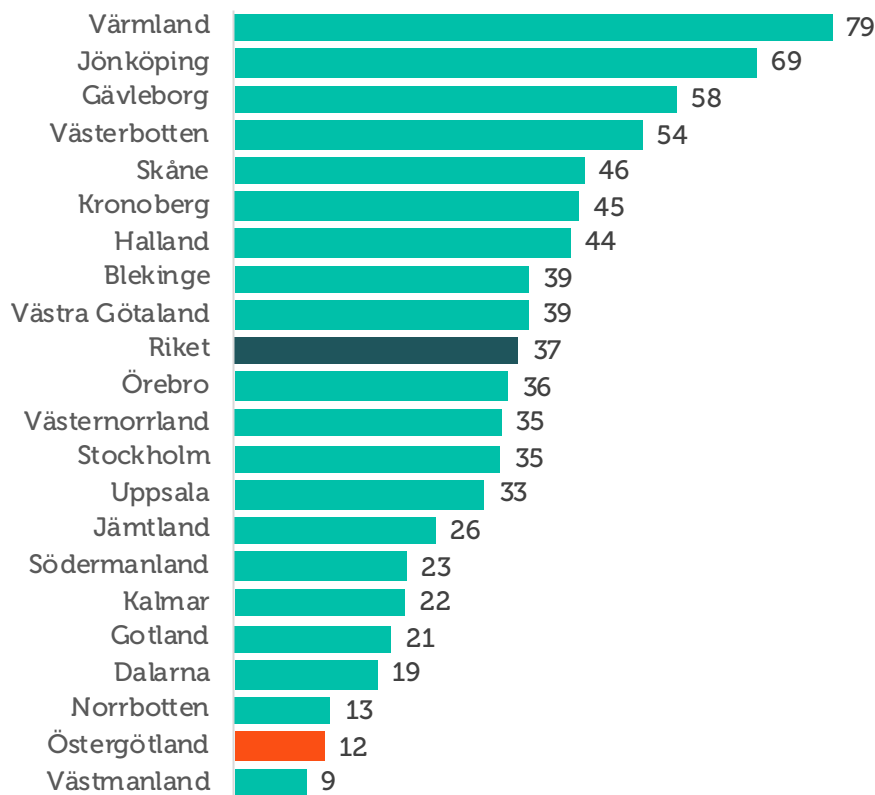
2019 var det sammanvägda nettotalet för konjunkturindikatorn i länet 105 och företagen i Östergötland hade då den starkaste konjunktoren i hela landet. Årets netttotal är 12 vilket visar på en betydligt svagare tillväxt under året som gått, och tappet är 93 indexenheter. Östergötland läns konjunkturindikator placerar sig därmed under rikssnittets netttotal på 37. Länsfördelningen runt riksgenomsnittet visas i figur 3. Utfallet av årets konjunkturindikator blev betydligt lägre än vad länets företagare förväntade sig i fjolårets rapport, då trodde de på en ökad tillväxttakt till ett netttotal på 126.

Företagens förväntningar för de kommande tolv månaderna är mycket pessimistiska. Deras sammanvägda prognoser för sysselsättning, ordergång och omsättning visar en kraftig nedgång och konjunkturindikator hamnar på nettotalet -26. Ett sådant utfall skulle innebära en nedgång med hela 38 indexenheter jämfört med årets resultat. Konjunkturindikatorn skulle därmed nå de lägsta nivåerna sedan finanskrisen 2008 – 2009. Motsvarande utveckling för riksgenomsnittet är ett förväntat netttotal på -20.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Östergötlands län och riket 1995–2020

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2020

Sysselsättning

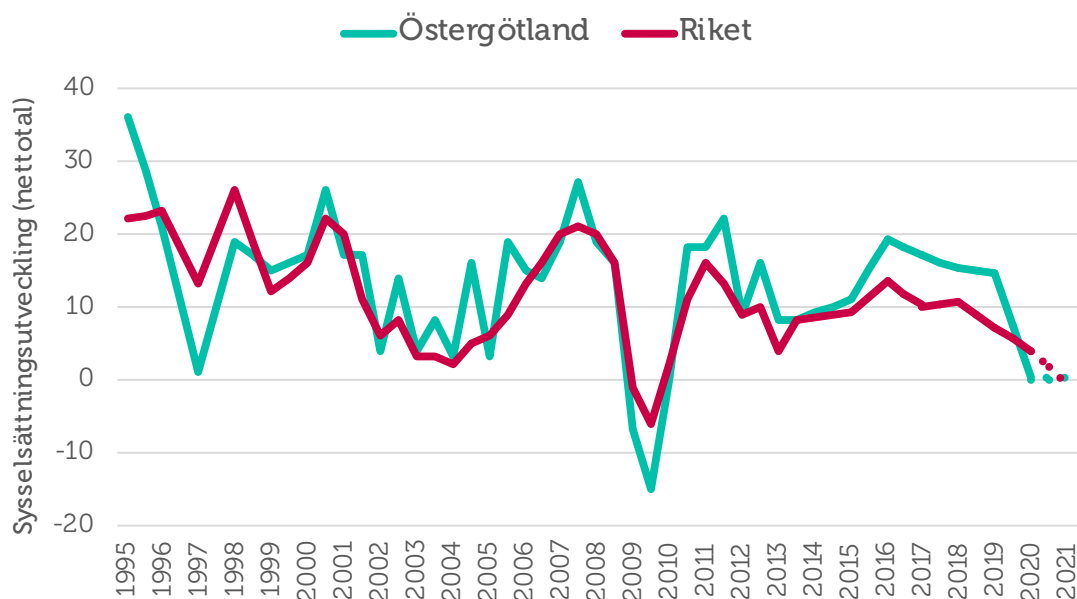
Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Det innebär alltså att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Sysselsättningsstillväxten har historiskt sett varit mycket god i Östergötland och starkare än i riket som helhet, men nedgångarna har också varit djupare, se figur 4.

Årets Småföretagsbarometer visar att tillväxttakten har mattats av under de senaste tolv månaderna och tillväxten har stannat av. 16 procent av företagen har ökat personalstyrkan, vilket är en lika stor andel som företagen som har minskat den. Detta resulterar i nettotalet 0. Utfallet blev därmed lägre än företagen förväntade sig i fjolårets rapport då trodde företagen i Östergötland på en ökad tillväxttakt i sysselsättningen till ett nettotal på 29.

Förväntningarna för det kommande året visar på en oförändrad tillväxttakt i företagens sysselsättningsutveckling. Nettotalet förväntas fortsatt vara 0, vilket trots allt är högre än vid tidigare ekonomiska kriser. Riksnittets förväntningar är ett nettotal på -1. Till skillnad från detta är det inte en förväntan om en negativ tillväxt bland företagen i Östergötlands län.

Figur 4 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Östergötlands län och riket 1995–2020

Orderingång

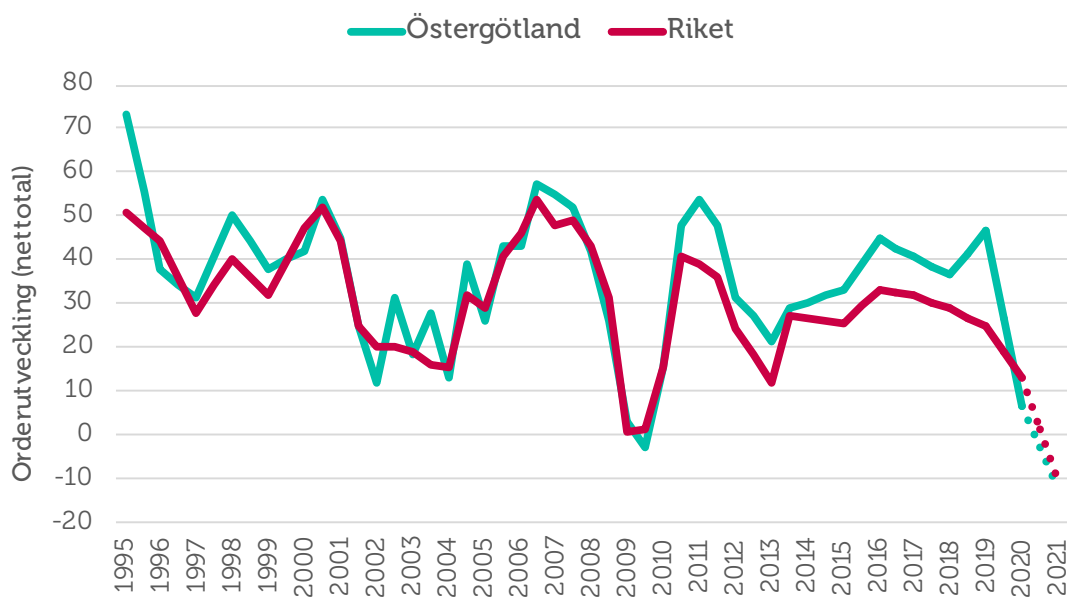
Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Östergötland läns tillväxttakt för orderingången har mattats av kraftigt under de senaste tolv månaderna, från nettotalet 46 ifjol till 7 i år. Detta är en starkare avmatning än för riket som helhet, vilket placerar länet under genomsnittet på 13.

Totalt i länet har 31 procent av företagen haft en ökad orderingång, medan 24 procent uppger att den minskat. Orderingången i länets företag har därmed varit en fortsatt tillväxt, om än inte lika gynnsam som under fjolåret. Likt föregående avsnitt om sysselsättningsutvecklingen blev orderutvecklingens utfall lägre än vad länets företag prognosticerade i fjolårets rapport, då det förväntade nettotalet för 2020 var 47.

Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av coronakrisen och visar på en stark nedgång. 22 procent av företagen tror att orderingången kommer att öka, medan 34 procent förväntar sig den kommer minska. Detta ger ett förväntat nettotal på -12. Motsvarande nettotal för rikssnittet är -11. Om prognosen stämmer innebär det att företagens orderingång hamnar på en lägre nivå än vid finanskrisen 2008–2009.

Figur 5 Orderutveckling (netttotal) i Östergötlands län och riket 1995–2020

Tackat nej till order

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

När tiden inte räcker till, om personal saknas, eller då finansiering saknas till nödvändiga investeringar kan många företag tvingas tacka nej till order. 36 procent av länets företag har tackat nej till order under det senaste året. Detta är en lägre andel än ifjol då andelen var 42 procent. Andelen företag som tackat nej till order är lika stor i länet som för riket som helhet.

Precis som i övriga Sverige är den främsta anledningen till att företagen tackat nej till order att de redan har mer att göra än vad de hinner med. 61 procent (i fjol 56 procent) av företagen detta som främsta anledning, jämfört med riksgenomsnittet på 50 procent. Kapacitetsbristen är således fortsatt bekymrande för länets företag och även mer påtaglig i länet än för riket som helhet.

Även arbetskraftsbrist är en betydande anledning till att företagen tackar nej till order. Som vi kommer att redogöra för längre fram i texten upplever många företag i Östergötlands län kompetensbrist som främsta tillväxthinder. Detta kan förklara varför arbetskraftsbristen i form av exempelvis kompetens- och matchningsproblematik samt att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med anges som huvudsaker till att de tackat nej till order.

Alternativet "annan anledning" kan exempelvis handla om att lönsamheten inte är tillräcklig i uppdraget eller att det är brist på råvara eller materiel hos företaget för att möta uppdraget.

Figur 6 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

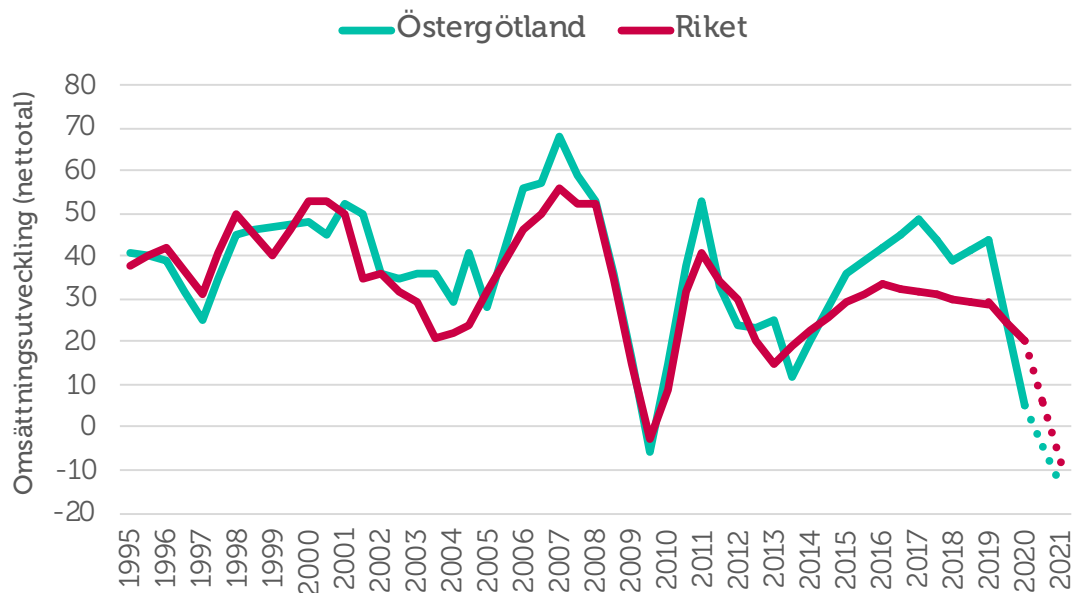

Omsättning

Den höga omsättningstillväxt som företagen i Östergötlands län hade ifjol har mattats av kraftigt under de senaste tolv månaderna. Totalt har 32 procent av företagen haft en ökad omsättning medan 27 procent uppger att den minskat under året som gått. Detta ger ett nettotal på 5 för tillväxten i omsättningen, jämfört med 44 ifjol. Motsvarande nettotal för riket som helhet är 20. I Småföretagsbarometern 2019 prognosticerade Östergötlands företag en ökad tillväxttakt till nettotalet 50 för år 2020. Som vi ser blev utfallet betydligt lägre.

Coronakrisen har på kort tid lett till en kraftigt minskad efterfrågan på många företags varor och tjänster. Detta avspeglas också i företagens prognoser för omsättningsutvecklingen under kommande tolv månader. Endast cirka vart femte företag (22 procent) tror att omsättningen kommer öka, medan 36 procent förväntar sig att den kommer minska under det närmsta året. Detta resulterar i ett förväntat nettotal på -14 för omsättningstillväxten. Ett sådant utfall skulle innebära en historiskt låg omsättningstillväxt för företagen i Östergötlands län. Motsvarande prognos för riksgenomsnittet är nettotal -8.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Östergötlands län och riket 1995–2020

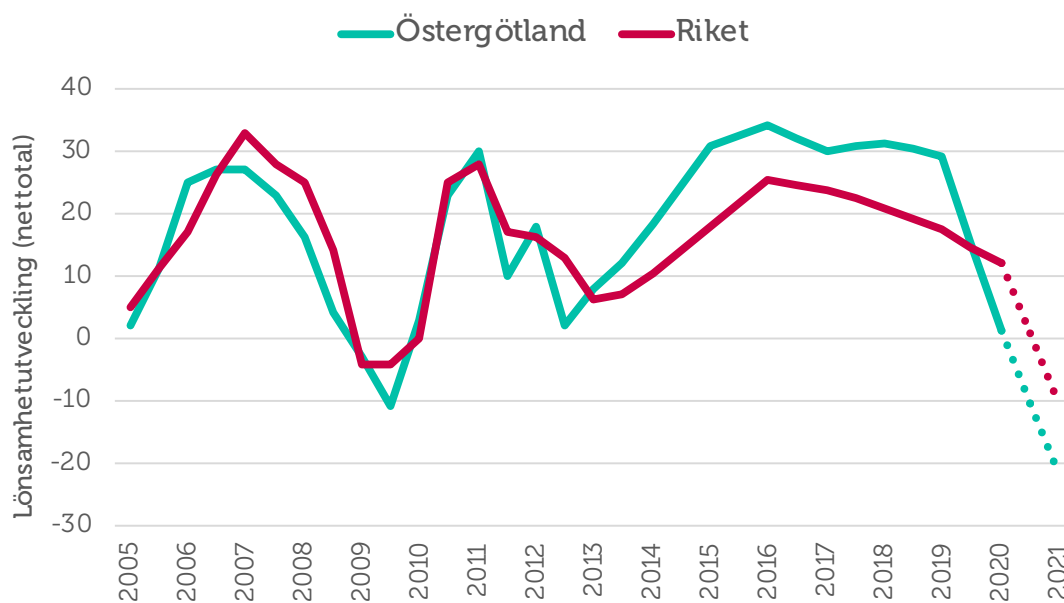
Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar relaterar till lönsamhetsutvecklingen. Figur 8 visar att lönsamhetstillväxten i Östergötlands län varit starkare än riksgenomsnittet allt sedan år 2013. I årets undersökning har dock denna tillväxt mattats av kraftigt i länet, vilket resulterar i nettotalet 1 jämfört med 29 ifjol. Av samtliga företag i länet har 24 procent haft en ökad lönsamhet under de senaste tolv månaderna, medan 23 procent uppger att den minskat. Detta innebär att länets lönsamhetsutveckling placerar sig under riksgenomsnittets nettotal 12.

På ett års sikt förväntas det sammanlagda nettotalet för lönsamheten bland företagen i Östergötlands län minska till -12. Nettotalet för den förväntade lönsamheten ligger under riksgenomsnittets nettotal på -10. Bland företagen i länet tror 17 procent på en högre lönsamhet samtidigt som 39 procent tror att den blir lägre under det kommande året.

Förväntningarna på utvecklingen framöver speglar en stor osäkerhet om vilka effekter den pågående coronakrisen kommer att ha för svenska småföretag på sikt. Det rådande läget har skapat stora påfrestningar i såväl den svenska ekonomin som i världsekonomin och rörelsen i lönsamheten är tecken på hur även småföretagen påverkas av detta.

Figur 8 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Östergötlands län och riket 2005–2020

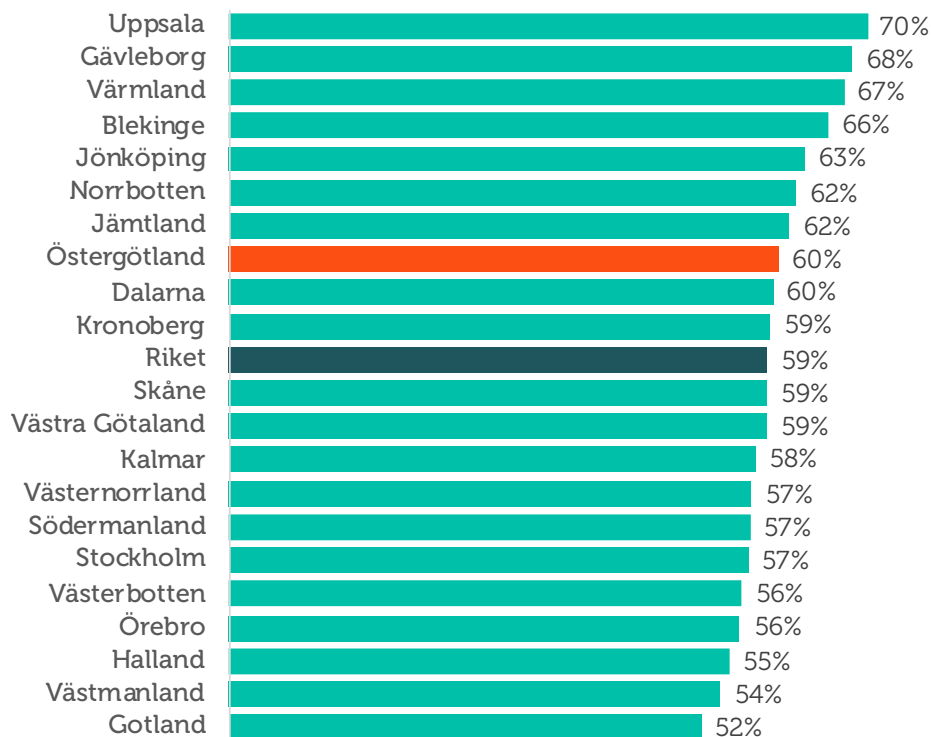
Företagens prisförväntningar

Företagens planer på eventuella prishöjningar ligger på en lägre nivå än förra året. I länet förväntar sig 33 procent (ifjol 43 procent) av företagen att deras försäljningspriser kommer att öka under det kommande året medan vart tionde företag tror att deras försäljningspriser kommer att minska. Förväntningar på prisutvecklingen bland företagen i Östergötland län ligger över riksgenomsnittet, där 27 procent av landets företagare räknar med att kunna höja försäljningspriserna. Givet de negativa prognoserna för bland annat företagens omsättning och ordergång gör det svårt för företagen att höja sina priser.

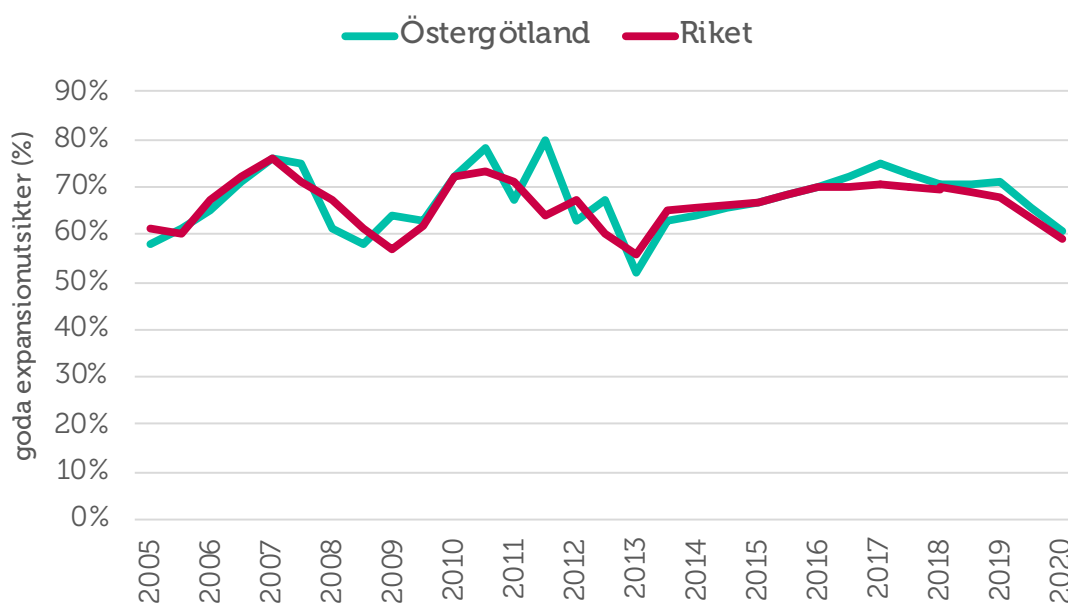
Expansionsutsikter och hinder för expansion

Företagen i Östergötlands län upplever sämre möjligheter att växa framöver jämfört med ifjol. Totalt svarar 60 procent av företagen att de har goda möjligheter att expandera på sikt, jämfört med fjolårets 71 procent. I figur 9 syns att Östergötland placerar sig strax över riksgenomsnittet. Nio av tio företag i länet vill växa, se figur 11.

Figur 9 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2020

Figur 10 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Östergötlands län och riket 2005–2020

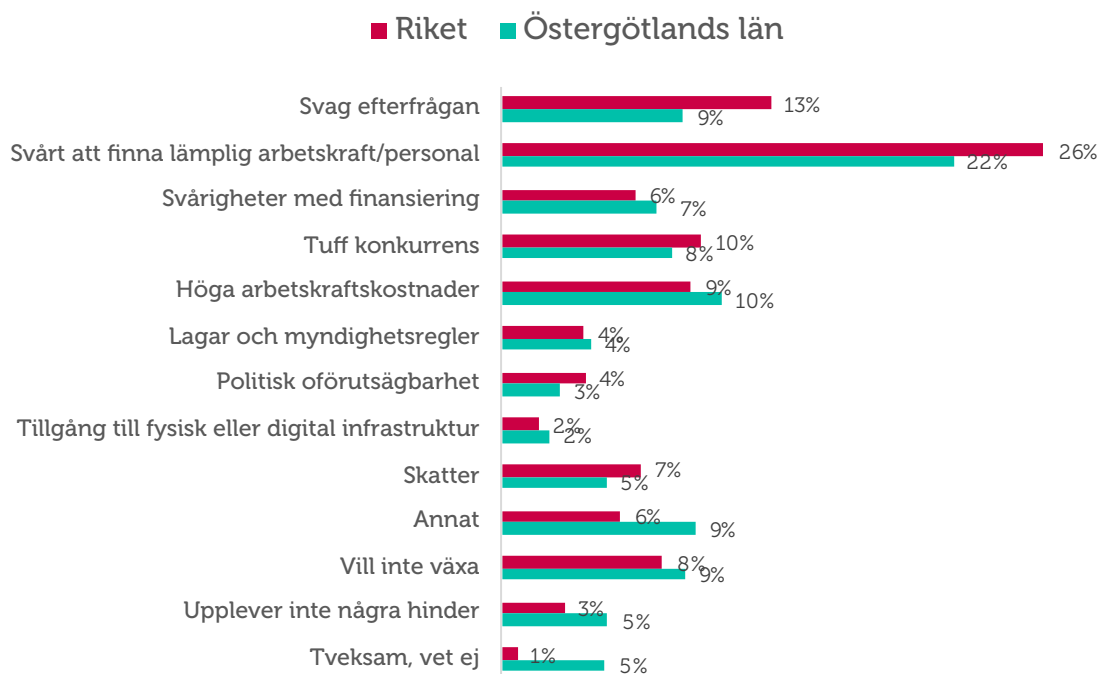

Brist på lämplig arbetskraft är fortsatt det enskilt största tillväxthindret bland länets företag. 22 procent av dem uppger detta som det enskilt största hindret för expansion. I fjolårets rapport var motsvarande andel 35 procent. Trots en lägre andel än ifjol är kompetensbristen fortsatt påtaglig i länet.

Höga arbetskraftskostnader upplevs fortsatt som ett av de största hindren för företagen i länet, tio procent av företagen upplever att detta är det största expansionshindret. Skatter och kostnader för arbetskraft, inklusive sociala avgifter är stora kostnader för många företag som påverkar lönsamheten.

Även svag efterfrågan och tuff konkurrens är upplevda tillväxthinder bland länets företag. En effekt av att coronavirusets spridning i samhället är att det lett till drastiskt förändrade konsumtionsbeteenden. Även politiska beslut för att hindra smittspridningen har bidragit till att många företags produktion eller tjänsteutbud helt eller delvis upphört.

Figur 11 Tillväxthinder enligt företagen i Östergötlands län och i riket 2020 (procent)

Marie Bergmar, chef små- och medelstora företag Swedbank Västra Östergötland & Christina Gyberg Företagarnas ordförande i Motala

Småföretagsbarometern är i dessa tider viktigare än någonsin och ger oss möjlighet att öka kunskapen om en betydande del av näringslivet. Småföretagen med mellan 1–49 anställda utgör mer än 99 procent av Sveriges företag. Betydelsen av positiv utveckling och tillväxt för dessa företag är därför helt avgörande för den svenska ekonomin och därmed möjligheten för en hög sysselsättningsgrad.

Bland de företag som anger att skatter är ett tillväxthinder är det främst arbetsgivaravgifterna som upplevs som ett hinder för att utveckla företaget, se figur 12. Till detta kommer även bland annat moms och bolagsskatt. Bland företagen anser 21 procent att det totala skattetrycket snarare än någon särskild skatt i sig utgör hinder för expansion.

Figur 12 Du angav skatter som ett hinder för expansion, vilka skatter anser ni det i så fall vara?

SLUTSATSER

Trots att tillväxttakten hade avtagit pekade småföretagens förväntningar inför 2020 på en fortsatt positiv konjunkturutveckling inom både tillverknings- och tjänstesektorn. Företagens högt ställda prognoser har dock inte införlivats under året, vilket tyder på att konjunkturläget mattats av avsevärt redan innan coronapandemin kraftigt började påverka det svenska näringslivet under mars 2020.

Företagens förväntningar på konjunkturutvecklingen de kommande tolv månaderna är nu mycket pessimistiska och tydligt påverkade av coronapandemin. I Östergötlands län har konjunkturindikatorn minskat från fjolårets netttotal 105 till årets 12. Utfallet av årets konjunkturindikator blev lägre än vad länets företagare förväntade sig i fjolårets rapport, i vilken de trodde på en ökad tillväxttakt. Företagens förväntningar för de kommande tolv månaderna är mycket pessimistiska, med prognos om en konjunkturindikator på historiskt låg nivå.

De främsta hindren för företagens tillväxt är svårigheterna med att hitta lämplig kompetens, höga arbetskraftskostnader samt svag efterfrågan. Många företag upplever att det är svårt att hinna med och i länet har nästan fyra av tio företag tackat nej till order under det senaste året. De främsta skälen till att företagen tackat nej till order är återigen kapacitetsbrist och svårigheterna med att hitta arbetskraft med rätt kompetens.

Sveriges små och medelstora företag finansierar välfärden. De har skapat fyra av fem nya jobb under de senaste decennierna och är motorn i svensk ekonomi. Inom loppet av några veckor har de kastats in i en av de djupaste och mest svåröverskådliga kriser vi upplevt i modern tid. I takt med att antalet företag som påverkas negativt blir fler, stiger arbetslösheten och utanförskapet ökar. Det kan få förödande konsekvenser för det svenska samhället. Förutsägbara villkor som underlättar och stödjer företagande blir därför än mer avgörande för Sveriges långsiktiga konkurrenskraft. Småföretagens tillgång till kompetens, kostnaden att anställa, samt incitamenten för företagande genom bland annat skattesystemets utformning och andra för konkurrenskraften viktiga frågor måste prioriteras, annars är risken att nyinvesteringar skjuts på framtiden och lågkonjunkturen cementeras.